

Posamezna številka stane 1 din.

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 160 din. Inserirati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Naša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

„Naša Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

52. številka.

MARIBOR, dne 26. junija 1925.

Letnik I.

Samostojni ciniki.

V nedeljo so v Ljubljani na javnem shodu protestirali gospodarski krogi proti previsokemu in neznosnemu obdavčevanju. Kakor je splošno znano, nalaga vse davke vlada ali večina, ki jo tvorijo poslanci vladnih strank. Na vladi so poleg radikalov skozi dobrih šest let izvzemi malih presledkov vedno samostojni demokrati, ki prav radi naglašajo, da so glavni činitelji vladne politike. In vendar je protestnemu shodu proti neznosnim davčnim bremenom poslal svoje pozdrave tudi minister dr. Žerjav. Minister dr. Žerjav opravlja sedaj v Beogradu kar tri ministristva skupaj, vse dvanajstine z novimi davki nosijo njegov podpis, njegovi agitatorji z največjo vnemo zatrjujejo, da je on ena glavnih vladnih osebnosti, a pri vsem tem pozdravlja protestni shod v Ljubljani. Shod je bil skličen izključno proti gospodarski politiki sedanje vlade, jasno je, da so za to politiko odgovorni poleg ministrov tudi poslanci, ki za njo glasujejo, lahko se je že v naprej pričakovala resolucija, da »ne sme noben slovenski poslanec, še manj seveda minister, glasovati za dvanajstine, dokler se Sloveniji storjena krivica ne popravi«, minister dr. Žerjav in prvak vladne stranke pa le pozdravlja ta shod. Njemu je sledil tudi strankarsko-nasilno ustoličeni gerent ljubljanske občine dr. Puc, ki je shod pismeno pozdravljal, ljubljanski prvak samostojno-demokratske stranke, gospodar mestne občine ljubljanske Turk je pa celo govoril na tem shodu ter neverjetno ljuto napadal metode davčne oblasti v Sloveniji.

Ker ni mogoče, da bi si ti gospodje vse zborovalce predstavljali kot nepismene bedake, je gotovo in jasno, da so pozdravljali in govorili kot ciniki najhujše vrste.

Skupščina sprejme nujnost predloga poslancev Jugoslovenskega kluba za pomoč od vremenske katastrofe oškodovanemu slovenskemu prebivalstvu. Srbska vladna večina ni mogla nastopiti proti temu predlogu in ker minister dr. Žerjav pomoči ni mogel preprečiti, jo je pa hotel predstaviti, kot bi šla po njegovi volji in iz njegovih rok. Poslanec Jugoslovenskega kluba je klical: »Par dni ste se prepozno oglasili!« — Poslanci mu odvrnejo: »Vi sploh niste nič storili!« — Minister dr. Žerjav se dela ogorčenega in pravi: »Že šest dni se za to stvar trudim!« — Ta prepir se je vršil v ponedeljek, v soboto so vložili poslanci Jugoslovenskega kluba svoj predlog, slovenskemu prebivalstvu v Poljanski dolini se je pa pripetila velika nesreča v četrtek ponoči in tako se je minister dr. Žerjav sam ujel in razkrinkal, ko je trdil, da se je za stvar »že 6 dni trudil.«

Posebno poglavje je cinčno zasmehovanje uradništva. Vodstvo samostojno-demokratske stranke skrbi za to, da spravi svoje zaupnike na važna upravna mesta. Ti pritiskajo na nižje in tako imajo pri vsakih volitvah med uradništvom največ volilcev. Pred volitvami obljube brez konca in kraja, po volitvah pa cinčni zasmeh: »Zakaj pa niste nas volili, zahvalite se za vse svoje težave in brige «protidržavnim elementom», ki so dobili toliko glasov.« — Ni še bilo ne samostojno-demokratskega ministra in ne poslanca, ki bi se bil zavzel za uradništvo. V Ljubljani so z uradniškim kandidatom prof. Reiserjem prigoljufali mandat in ko so naložili kolikor mogoče veliko slabicev in zasleplencev, se je pa »gospodin pragmatika« neslišno in neopaženo odstranil.

Uvedli so persekucijo uradnikov, ki niso brezpogojno pokorni — in to nasilje zagovarjajo sedaj s potrebo državljanosti in jugoslovenskega nacionalizma. Srbske kraje so napravili za nekako izgonško kolonijo svojih nasprotnikov, sami pa trdno sedijo doma ter ne kažejo niti najmanjše volje plodonosno delovati nekje med brati v Srbiji. Še več! S svojo širokoustno državotvornostjo in nacionalnostjo prikrivajo tudi toliko lenobo, da se ne povspejo niti do čitanja srbskih knjig in listov ter do drugih sredstev za spoznanje mišljenja in potreb bratstva srbskega naroda in cele države. Lokalni samostojni demokratski terorist in diktator se cinčno posmehuje, ko se državnega uradnika kar čez noč pošlje v južno Srbijo: »Naj le gre, saj je za sporazum!«

V Beogradu so najbolj zagrizeni rušilci parlamentarizma, krajevne sestanke svojih zaupnikov pa nazivajo — »parlament« in ker se ne morejo odvaditi tatvine imena, pravijo celo »demokratski parlament.« Ta »parlament« je mala družba teroristov, ki se posvetuje, koga bi se dalo moralno in materialno oškodovati, kaj razbiti, preslepariti, profitirati itd.

Samostojni demokrati se ponujajo in predstavljajo kot glavni čuvarji ustave, zasmehujejo in kršijo jo pa v njenih najbolj bistvenih določilih. Njim je država, narod, kultura, gospodarstvo in sploh vse brezvredno in brezpomembno, če ni podrejeno njihovi stranki. Stranka jim je bog in za njene koristi se lotijo vsakega nasilja in vsake goljufije.

Izdajajo in hvalijo se za liberalne v najširšem in najčistejšem pomenu, o liberalnih in demokratičnih strankah po svetu govorijo kot o svojih vrstnikih, od načel in misli,

ki so jih začetkoma tega meseca predstavniki sodobnega evropskega liberalizma razpravljali in proglašali na svojem kongresu v Kodanju, pa ni niti ene ne v celoti in ne v posameznih točkah, ki bi je naši samostojni demokrati še ne bili neštetokrat kršili in teptali.

Glede hrvatskega parlamentarnega sodelovanja

so dala dolga leta najrazličnejša mnenja, a tudi prav značilna dejstva in dejanja. Najprej Hrvati niso hoteli v parlament. To se je od mnogih strani, ne glede na načelno razmotrivanje o abstinenčni politiki smatralo za veliko napako. Po našem mnenju je tudi bila napaka in sicer v glavnem vsled tega, ker je protiljudskim politikom koristila. Če bi bili Hrvati takoj prišli v parlament, bi ali v njem ostali ali pa bi se bila že pred leti razkrinkala vsa protiljudska in protiparlamentarna Pašić-Pribičevićeva politika.

Dokler so bili hrvatski poslanci izven parlamenta, so jih vanj klicali najbolj radikali, ko so pa začeli prihajati v obrokih, in so bili končno vsi zbrani, jih je pa lani Pašić z vsemi drugimi poslanci vred poslal domov. Po teh izkušnjah se da sklepati, da tudi sedaj končno verificirani preostanek hrvatskih poslancev (24) ne bo imel kaj posebnega opraviti v skupščini.

Neparlamentarni politiki

se še vedno udejstvujejo in glede njih poroča prav zanimivo zagrebški »Obzor«, ki je drugače prav naklonjen RR sporazumu. Baje so se šele sedaj odkrile razne stvari, ki so dale temelje sedanji PP vladi in ki so sredstvo proti sporazumu. Glavni činitelj je Pribičević, ki si je pa našel precej sotrudnikov, od katerih je eden glavnih sedanji minister vojne, general Dušan Trifunović. Ta je bil lani v dobi Davidovičeve vlade v Zagrebu in je baje organizator znanega vojaškega poročevanja o »komunizmu« na Hrvatskem. Glede Trifunovića se je trdilo in se še trdi, da je v sporazumu z onimi, ki so proti sporazumu in torej proti lanski Davidovičevi vladi, kakor sedaj proti sporazumevanju med radikali in radičevci. General Trifunović naj bi bil eden glavnih, ki je napravil pot sedanji PP vladi in je zato tudi dobil v njej svoje mesto. Generala Trifunovića naj bi bil zvezal s Pribičevićem upokojeni general Okanović, ki je že dolgo Pribičevićev prijatelj in ki je že zasnoval ter tudi vodil razne politične akcije. Okanović je baje pred dobrim mesecem Pašiću očrnil Ljubo Jovanovića, češ, da ga hoče izpodrinuti. Okanović je Pašiću priporočil Pribičevića kot edinega pravega zaveznika in skušal je zbližati organizacijo srbskih četnikov s Pribičevićevo orjuno. Koliko je dal Pašić na Okanovićeve nasvete, se ne da reči, ker so nesoglasja med Pašićem in Ljubo Jovanovičem že precej starega datuma.

Pribičevići hrvatski seljaški shodi

so baje nova stopnja poskusov in načrtov med Pribičevićem, Okanovićem in nekaterimi aktivnimi generali.

„Vse je politika“.

Pribičević-Žerjavova politična skupina je res čisto »samostojna« — edino v tem nazivu ni laži in cinizma — in sicer ne kot stranka, ampak kot navadna brezprogramna klika, ki cinčno uživa nagrade in dobičke zdržbe, goljufije, ovaduštva, laži in nasilja.

Na svoj znani način prireja Pribičević shode po Hrvatskem, ker se mu ni bati javnega odpora, ko je hrvatska seljaška stranka še vedno pod obznanom, prijatelj Okanović in drugi pa skrbijo za to, da se ti shodi predstavljajo srbski javnosti ne samo kot manifestacije za Pribičevića, ampak tudi kot propadanje opozicijskih strank in naraščanje nacionalnega bloka. Ustvarila se je cela organizacija za sugeriranje javnosti, da je PP režim edino pravilen in da bo opozicijska politika, pred vsem pa Radičeva stranka kmalu brez pristašev ter da ni potrebno, da bi radikali za tako kratek čas delali sporazum z radičevci.

Radikali in Pribičevićeve nakane

to je posebno poglavje, ki se ne da jasno razložiti. Večina radikalnih poslancev je res proti Pribičeviću, vodstvo in nekateri posamezniki, pa tako radi odlašajo in čakajo, da ima samostojna demokratska skupina vedno dovolj prilike in časa za nove poskuse. Zadnji čas so se razširile vesti, da so tudi radikali iz Bosne zato, naj se Pribičević obdrži v vladi. Ostal naj bi on sam tam, kjer je, njegovi tovariši-ministri bi odpadli, kakih pet vladnih sedežev bi se pa lahko dalo radičevcem. Na kaj takega bi vsak čas tudi Pašić pristal. Beograjska »Politika« je nedavno prinesla to-le karikaturu: Pašić ima na enem kolenu Pribičevića, na drugem pa Pavla Radiča, ki se silno grdo gledata, ter drži nad njima velik zavitek. Spodaj je napisano: »Ali se pomirita in sporazume-ta, ali pa ne bo za enega in ne za drugega — vladnih bonbonov.«

»Vse spada v politiko!«

Ko se je danes teden notranji minister Maksimović mudil v Zagrebu, ga je prestregel tudi dopisnik za RR sporazum tako vnetega »Jutarnjega lista« ter ga je izpraševal o marsičem, posebno pa glede verificacije hrvatskih mandatov in glede interniranega vodstva HRSS dr. Mačeka in tovarišev, ki so še vedno zaprti v policijski vojašnici kljub odlokom vseh sodnijskih instanc po policijski, odnosno notranjeminstrijski naredbi. Minister Maksimović je na vsa ta vprašanja odgovarjal, da vse to ne spada v njegov resor, ampak v »politiko« in da se mudi v Zagrebu samo v privatnih zadevah. Bistvo te politike je gotovo čakanje na to, kako bo izpadla serija Pribičevićevih poskusov.

Minister v »privatnih zadevah«

je pa obiskal tudi policijo in veliko županstvo in ob istem času so razni beograjski in sploh vsi samostojno-demokratski listi raznesli vest, da se je zasedilo pri raznih Radičevih zaupnikih orožje v večjih zalogah in da so nekateri tudi aretirani, a se v interesu preiskave ne da povedati, kdo in zakaj. Beograjski samostojni demokratski agenti so v istem času ukradli pismo, ki ga je poslal radičevcev poslanec Mato Jagatić iz Beograda domov svojem prijatelju ter v njem razložil svoje osebnosti vtise o razpoloženju raznih srbskih politikov glede sporazuma. To ukradeni pismo so samostojni demokrati fotografirali v svojem beograjskem glasilu »Reč« s povdorkom: »Glejte nezanesljive in celo zarotniške Hrvate, — samo mi smo pravi zavezniki vladajočih radikalne stranke!«

Politične vesti.

Vesti o PPR vladi. Kakor že omenjeno, so se zadnji čas razširile vesti, da delujejo nekateri radikali, in sicer oni iz Bosne, ki se, mimogrede rečeno v skupščini izkazujejo kot največji razgrajaci, ter Pašić sam, odnosno njegovi zaupniki, na osnovanju nove vlade, v katero bi prišli radičevci s kakimi petimi portfelji, a bi v njej ostal tudi Pribičević od svoje skupine sam, kakor doslej kot minister prosvete. Da bi Hrvati pristali na tako kombinacijo, je prav težko verjeti, značilno je pa to ugibanje in kombiniranje za one, ki ga izvajajo. Nekaterim vodilnim radikalom in pa onim iz Bosne se zdi prosveta nekaj postranskega. Ko trosijo vesti o PPR vladi, proti kateri so se pa Hrvati doslej še vedno najodločnejše izjavljali, pristavljajo, da bo ostal Pribičević v vladi samo v nekako podpiranje radikalov in da bi itak ne imel »nobenega važnega vpliva.« To tolmačenje razkriva prav radikalno ignoranco glede prosvete. Da je baje Pašić Pribičeviću prepustil prosveto, ne vzbuja veliko manjšega odpora pri srbskem razumništvu in ljudstvu, kot pri nas na Hrvatskem, radikali pa očivid-

no ne vedo, kaj so Pribičeviću prepustili in ker so v tem tako neresni, so neresne gotovo tudi njihove kombinacije o PPR vladi.

Interpelacija radi samostojno-demokratske nasilja v Sisku. Hrvatski poslanec dr. Superina, ki je sam iz Siska je vložil radi dogodka po Pribičevićem shodu interpelacijo ter zahteval preiskavo po posebni parlamentarni komisiji. Ko se je o tej interpelaciji razpravljalo v skupščini, so samostojni demokrati s pomočjo nekaterih radikalov zatrjevali, da se v Sisku ni prav nič protizakonitega zgodilo in da so vsega razburjenja samo radičevci krivi. Samostojne demokrate je podpiral tudi minister Simonović, češ, da se po poslovniku ne da za tako stvar določiti parlamentarna anketa.

Pašićevo zdravje. Včeraj se je splošno zatrjevalo, da se Pašićevo zdravstveno stanje boljša. Ko se je kralj vrnil iz južne Srbije v Beograd, se je takoj od kolodvo-ra podal k Pašiću. Našel ga je baje na vrtu. Vzdržujejo se še vedno vesti, da bo Pašić v najkrajšem času odpotoval v neko kopališče, — in vedno se še ogiblje o njegovem nasledstvu, odnosno nadomestovanju. Eni govorijo o nasledstvu tri- ali veččlanskega odbora, drugi razmišljajo: ali Ljuba Jovanović ali Ljuba Živković,

tretji pa govorijo samo o začasnem nadomeščevanju po Uzunoviču ali Miši Trifunoviču; kaj gotovega pa nihče ne ve.

Posredovanje Francije med Grčijo in Jugoslavijo. Grško-jugoslovanska pogajanja so se prekinila radi jugoslovanskih zahtev, da se preda železniška proga Gjevgjelija—Solun v jugoslovansko upravo. Železnica je že last naše države, ker jo je prošlo leto odkupila od francoske družbe. Grška vlada je bila prvotno pripravljena pristati na jugoslovansko zahtevo, vsled groženj oficirskih krogov pa je nenadoma pogajanja prekinila. Francoska vlada je sedaj Grčijo prijateljsko opomnila, da naj se pogajanja ponovno pričnejo in naj Grčija pristane na jugoslovanske zahteve.

Po svetu.

Podjetje Cankov et comp. Pod tem naslovom opisuje sofijski dopisnik beograjske »Politike« sedanji bolgarski režim in posebej še vladnega predsednika Cankova ter pravi, da je ta prav zanimiv človek in da se mnogim tudi dopade, kot se dopadejo Čaruga in drugi podobni tipi, ki so v sebi zadušili vsak čut človečanstva. Cankov je bil dober vseučilišni profesor in je živel svoje mirno, a visokoletično ciljem posvečeno življenje. Ti cilji in vsa njegova stremjenja pa gotovo niso nikdar temeljila na človečanskih načelih. Nekega dne so prišli k prof. Cankovu divjaški ljudje ter mu razodeli: »Mi lahko pokoljemo par tisoč ljudi in postanemo gospodari v državi. Ali je prav tako?« — Cankov je mirno odgovoril: »Prav!« Ko je bilo prvo klanje dovršeno, so pa zopet prišli k njemu z vprašanjem, če se hoče postaviti na čelo celega klanjskega podjetja. Cankov je zopet odgovoril: »Prav!« in kot svoj kapital je vložil v to podjetje vsak utrip svoje vesti in človečanskega čuta. Danes se klanje v vedno večji meri nadaljuje v njegovem imenu in on je pri tem miren in brezčuten. Podjetje se mu zdi dobro in se prav nič ne briga za svoj vložen kapital, meneče, da bo nosil največje koristi. V teku dveh let je vstopilo v Cankovo podjetje precej novih delničarjev, ki so istotako prepustili podjetju vso svojo vest. Po računih teh brezvestnih ljudi bi se dalo pričakovati, da bo uspeh podjetja trajna oblast nad Bolgarijo. Enostavna stvar. Nasprotnike se pokolje, pa je gotovo. Ta račun se pa ne vjema, ker je v Bolgariji zopet mnogo ljudi, ki so proti podjetju Cankov in drug osnovali svoje podjetje, v katero vlagajo kot svoje delnice najhujše ogorčenje in s katerim hočejo na vsak način zrušiti sedani režim. Ljudi tega nasprotnega podjetja ne pridobi ne sila, ne zvijača, ne nagrada in tako je res čudno, da more biti Cankov na čelu svojega podjetja ali režima tako — miren.

Nove fašistovske reforme v Italiji. Na kongresu fašistov v Rimu je Mussolini v velikem govoru objavil reforme nekaterih zakonov, ki bodo končnoveljno utrdili položaj fašizma. Parlament je nove zakone deloma že sprejel. Koncem prošlega tedna je bil sprejet zakon o tisku, nato pa zakon o razčiščenju uradništva. Po tem zakonu ne bo mogel noben nefašist ostati v državni službi, ali se potegovati za njo. Mussolini je priganjal zbornico, da je oba zakona hitro sprejela, ker je s tem izročena vsa Italija v roke fašizma. Zlasti je za fašiste važno, da imamo v zakonu o uradnikih tudi sodnike v svojih rokah; v kratkem se namreč prične Matteotijev proces, ki bi pri neodvisnem položaju sodnikov postal za fašiste silno neprijeten.

Nemiri v Mandžuriji. Edina provinca na Kitajskem, kjer se dosedaj še niso vršili nemiri, je bila Mandžurija, kjer vlada strogi general Čangsolin, ki si je z japonsko in evropsko pomočjo zbral močno, dobro oboroženo armado. Čangsolin je nasprotnik vlade v Pekingu, ki simpatizira s sovjeti ter podpira Evropejcem in Japoncem sovražno gibanje v južnih provincah. — Čangsolin se že pripravlja na vojno proti Pekingu, do katere pa najbrž ne bo prišlo, ker so se mu pričeli upirati lastni vojaki. Sovjetski agitatorji so se namreč z vso silo oprijeli agitacije v Čangsolinovi armadi in rezultat njihovega dela se je že pokazal sedaj v številnih uporih, ki so Čangsolinovo stališče znatno omajali. — Najbolj vznemirjeni so Japonci kot neposredni sosedje Mandžurije; pomnožili so svoje posadke ob meji in v slučaju, da se Čangsolin ne posreči zadušiti nemire v armadi, nameravajo sami zasesti Mandžurijo.

Nemirna Kitajska. V krajih, ki so pod kolonijsko ali municipalno upravo, še vedno trajajo štrajki domačega delavstva, kitajski generali in pokrajinski poglavarji, ki so si bili doslej navzkriž, so se združili proti Evropejcem, po raznih kitajskih mestih se vršijo velikanski shodi za popolno neodvisnost Kitajske in kitajskega naroda itd., a vse to se v Evropi od gotovih strani še vedno tolmači kot nek čuden izbruh »žoltega sovraštva« do Evropejcev. Ko je pred 25 leti izbruhnila takozvana boksarska ustaja, so pri nas tudi rekli, da je to samo kitajski poganski fanatizem in nerazumljiva mržnja proti Evropejcem, ki nosijo na Kitajsko samo svojo visoko kulturo. Pa kakor tedaj, tako so tudi sedaj na čelu kitajskega odpora baš oni ljudje, ki so se prav radi navzeli evropske kulture v največji meri. Proti kulturi se torej ne protestira, ampak proti temu, kar Evropa prinaša in dela v Kini pod kulturnim in prijateljskim plaščem. Kakor nekdanj, tako tudi sedaj evropski podjetniki na Kitajskem pod zaščito velesil izvršujejo pravo diktaturo nad domačim narodom. V Londonu se danes mnogo sklicujejo na zaključke washingtonske konference od leta 1921, ki je ob zastopstvu in soglasju Zedinjenih držav, Anglije, Francije, Belgije, Italije, Nizozemske in Portugalske sprejela štiri točke, ki govorijo o neodvisnosti Kitajske in o podpiranju njenega vsestranskega razvoja. Kdor bi verjel le-

Vseh vrst letnemu, kakor angl. modnemu suknu, delenu epongu, etaminu in drugemu manufakturnemu blagu

je znižala cene do 30% tvrdka

Fr. Mastek, Glavni trg 16.

!!! Oglejte si izložbe !!!

pim besedam te konference, bi res razmišljal o čudnih kitajskih nemirih, vedeti je pa treba, da na Kitajskem tudi po tej konferenci eno samo evropsko podjetje po svoji prosti in dragi volji razpolaga s tisoči domačinov — in tako kitajski nemiri niso nerazumljivi.

Indijski voditelj Das, ki je umrl 17. t. m. je bil prava veličina kot človek in politik. Po svetu kroži o njem mnogo vesti, ki so napačne, zlasti kar se tiče njegovih odnošajev do Gandhija. Das je bil rojen l. 1870, študiral je večinoma v Evropi in je postal izredno dober pravnik. Nekaj časa je bil v državni službi, potem zopet odvetnik in je veljal za izbornega kriminalista. Bil je tudi velik psiholog in pisatelj. V politiko je stopil, ko je Ghandi začel svojo akcijo »non-co-operation«, to je popolnoma pasivnega odpora proti Angležem. — Ščasoma se je začela ta akcija tolmačiti tako, da bi se moralo bojkotirati tudi vsako politično delo, kakor na primer volitve. Das je smatral to za predolgo in za veliko premrtvo pot ter je začel priporočati irski vzor, to je Home-Rule (samostojno vlado) po irskem voditelju Parnellu, ki zahteva osvojitve vseh političnih ustanov in korporacij ter tem potem samostojno narodno oblast. Pod Dasovim vodstvom so si Indijanci v Bengaliji že začetkom l. 1923 pridobili ogromno večino. Guverner je Dasu ponudil ministrsko mesto, a Das je to odklonil. Edino, kar je kedaj prevzel, je bilo županstvo velikega mesta Kalkuta. Das je užival sloves skrajno miroljubnega, a tudi za boj silno pogumnega politika. Malo pred smrtjo je še na nekem velikanskem zborovanju povdarjal, da ima Anglija lahko vsak čas mir, a le pod pogoji, ki so za obe strani popolnoma sprejemljivi in zadovoljivi.

„Tisk je svoboden“.

V OBRAMBO TISKOVNE SVOBODE.

Na seji zakonodajnega odbora — plenuma je pri načelni razpravi o tiskovnem zakonu govoril v imenu opozicije najprej hrvatski poslanec dr. Žanič, ki je kot pravnik v približno 6 urnem govoru temeljito kritiziral vladni osnutek tiskovnega zakona.

Za njim je govoril poslanec Jugoslovanskega kluba Fr. Smodej, ki je kot star novinar temeljito opisal pogubne posledice tega zakona ne samo za razvoj časnika, ampak tudi za novinarje. Člen 13. ustave pravi, da je tisk svoboden in ustavotvorec je to svobodo omenil samo v toliko, v kolikor je to nujno, da ni tisk popolnoma neodvisen od etičnih norm in od dolžnosti napram državi, družbi in posameznikom, kajti svoboda v teh ozirih ne more biti popolnoma absolutna. Ta tendenca bi morala biti izražena v zakonu, kar se pa ni zgodilo. Nasprotno je ravno v tem zakonu ta prvobitni namen ustavodajalca popolnoma izbrisan in je nasprot no postavljena kot temeljna točka ta tendenca,

da se tiskovna svoboda popolnoma omeji in naredi popolnoma odvisna od vsakokratnega režima in njegovih policijskih organov.

Zato je kot temeljno načelo v ta zakon sprejeta prehodna naredba čl. 138. ustave.

Kakor znano, je prehodna odredba prišla v ustavo samo za čas, dokler se razmere ne urede s posebno zakonodajo. Namesto, da bi se sedaj, ko se predlaga specialni tiskovni zakon, ta člen iz ustave odpravil, se nasprotno ravno prevzema v zakon, in sicer kot temelj tega zakona.

V dolgih izvajanjih opisuje nato govornik strahovita nasilja, ki jih je ravno na podlagi tega člena 138. ustave izvrševala policija širom naše države. Posebno pa se govornik zadržuje na praksi, ki so jo upravni organi uvedli v Ljubljani (v Mariboru tudi!). Na podlagi tega člena je bilo časopisje preganjano, nešteto krat zaplenjeno, dasiravno je pozneje sodišče dalo pravilno tolmačenje o tem.

Radi tega moramo storiti vse, da se ta člen ustave še nadalje ne zlorablja.

Zato zahteva, da se ukine 1. člen 138. ustave, ker je prehodnega značaja in 2. zahteva, da se ukinejo tudi vse odredbe tiskovnega zakona, ki so zasnovane na temelju tega člena in to je posebno člen 23., ki dobesedno prevzema besede tega prehodnega člena ustave. Tendenca vlade, ki je ta člen vrnila v zakon, je jasna:

Izročiti javno mišljenje na milost in nemilost policiji in javnim organom, da je preganja po naredbi vsakokratnih vladnih eksponentov.

Ta tendenca se vidi v vsakem členu. Iz vsakega člena prihaja ven samo policija. Vidi se to, da se hoče uničiti opozicijski tisk in časnikarje vreči v ječo, če so objektivno krivi ali ne.

V vznešenih besedah opisuje nato govornik borbo vseh narodov za svobodo. Velika je vloga, ki jo igra tisk v človeški borbi za svobodo. V tej borbi se zbira cvet naroda, tako, da je tisk postal merodajen ne samo za politične dogodke, temveč tudi za programatičen progres narodov in za njihovo napredovanje v kulturi in gospodarski politiki.

Središče vse borbe v vseh časih je bilo časnikarstvo. Ono ima največ zaslug za napredek kulture.

Sedaj pa prihaja vlada, ki hoče zatirati to časopisje in s tem zatreti napredovanje kulture. Značilno je, da ravno oni ljudje, ki so se borili za svobodo, čim pridejo do vlade, takoj postanejo največji reakcionarci in se borijo proti časopisju, da bi se ohranili na vladi in obvarovali pred pravično in zasluženo kritiko.

Evropska demokracija se mora z vsemi silami boriti, da ohrani pridobitve svobode časopisja proti ofenzivi reakcije, ki postaja vsak dan bolj objestna, čim bolj se ji bliža konec. Ves zakon je nasičen enega duha.

Vidi se, da je sprejel vse, kar je profi časnikarjem, ničesar pa ni sprejel v njihovo zaščito.

Tako je ta zakon izjemen zakon za časnikarje. Časnikarji so torej edini stan, ki imajo posebno izjemo v zakonodaji in za iste krivde, za katere se drugi ljudje sodijo po splošnem kazenskem zakonu, velja za časnikarje posebna izjema, strašne in krute kazni.

V drastičnih primerih pokazuje govornik na krutosti tega zakona, ki se posebno dobro vidijo v odmerni kazni. Kazni so tako drakonske, da jim ni na celem svetu niti primere. Poleg ječe dvajset let, je predpisana kaznen do 50.000 D. Nikjer na svetu, v nobeni deželi ni niti približno takih kazni. Edino pri nas je dvojen sistem, sistem krute kazni zapora in sistem še težje denarne globe.

Govornik navaja zakonodajo v tej smeri v vseh državah. Pokazuje specielno na avstrijsko moderno zakonodajo in na češko, kjer so kazni za časnikarje primerne njihovi veliki odgovornosti, ki jo vršijo kot javni delavci. Polemizira z izvajanjem ministra za izenačenje zakonov, Srskičem. Končno izjavlja,

da se bo ves kulturni svet zgražal, čim bo zvedel, na kak način se pri nas namerava izvajati princip svobode časopisja.

Izjavlja, da je odločno proti takemu zakonu in misli, da se bo v razpravi v skupščini tudi marsikateri vladni poslanec, ki nima pojma o skritih tendencah zakona, sramoval podpirati tako vlado in bo gotovo nastopil proti temu zakonu.

»Večnaja vam pamjat, gospodo novinari!« V zakonodajnem odboru je pri razpravi o tiskovnem zakonu govoril najprej minister dr. Srskič, eden od glavnih avtorjev tega predloga ter je na dolgo in široko in na stare načine skušal olepšati duh nazadnjaštva, ki ga je vladna večina vnesla v svoj predlog tiskovnega zakona. Ko je končal, se je muslimanski poslanec dr. Behmen obrnil proti prisotnim novinarjem ter zaklical: »Večnaja vam pamjat, gospodo novinari!« — Z drugimi besedami bi lahko rekli: Ta zakon bo novinarska smrt.

Tiskovni zakon v Italiji in pri nas. Italijanska fašistovska vlada pripravlja nov tiskovni zakon. S tem zakonom bo na eni strani vlada skušala udariti opozicijski tisk in bo torej zakon nekaj reakcionarnega, na drugi strani se pa mora priznati, da kažejo celo fašisti razumevanje za novinarsko stanovsko organizacijo. Poseben del zakona se peča z novinarsko stanovsko organizacijo, določajo se državne podpore tej organizaciji in končno se nalaga, da mora imeti ta organizacija svojo podružnico najmanj v vsakem kraju, kjer so višja sodišča in da listov ne smejo pisati drugi, kot organizirani novinarji. Kolika je torej razlika med reakcionarnim osnutkom tiskovnega zakona pri nas in v Italiji! Ne da se sicer reči, kateri zakon bo v gotovih stvareh nazadnjaški in okrutnejši, naš osnutek tiskovnega zakona je pa že v tem oziru globoko pod italijanskim, ker še ni dovolj, da v njem ni niti sledu o pomisleku na novinarski stan in na kako novinarsko stanovsko organizacijo, marveč se z njegovimi določbami v najhujši in v največji meri tudi ogroža eksistenca novinarjev. V Italiji bodo listi morali edino le računati z novinarsko organizacijo in s poklicnimi novinarji, pri nas bi pa pripravljeni osnutek tiskovnega zakona privedel tako daleč, da bi mnogi listi padli na nivo koledarjev in bi jih lahko pisali tudi ljudje, ki nimajo prav nič novinarsko-poklicnega.

Dnevne novice.

Pondeljškova številka »Naše Straže« odpade radi Petrovega.

PROTI DAVKU NA ROČNO DELO.

V imenu Jugoslovanskega kluba je poslanec dr. Gosar vložil predlog za razveljavljenje v dvanajstine vtiho tapljenega davka na ročno delo ter je ta predlog tudi v skupščini utemeljeval.

Ugotovil je, da se je ta davek uvedel kar na slepo. Dokler ni fin. minister izdal podrobnih navodil o pobiranju tega davka, je vladala popolna nejasnost glede tega, od koga in kako se bo ta davek pobiral. V začetku so krožile celo vesti, da so tisti delavci, katerih zaslužek ne presega eksistenčnega minimuma, ki velja za osebno dohodnino, tega davka prosti. Prav tako se je mislilo, da bodo od tega davka izvzeti kmečki delavci in posli. Navodila, ki jih je izdal fin. minister o pobiranju tega davka, so pa pokazala, da so bile vse te novice neosnovane in da bo

moral ta davek plačevati slednji in tudi najsiromašnejši delavec, zlasti vsi posli, kmečki delavci, viničarji itd.

Tako kot je to finančni minister zamislil, se ta davek sploh ne da izvesti. Zato je ravno sedaj, ko se pričinja ta davek izvajati, še čas, da se stvar popravi.

Ta davek je protustaven.

Ustava namreč določa, da se davki odmerjajo po davčni moči in progresivno, tukaj se pa zahteva, da

plača ta davek brez razlike vsakdo, četudi je njegova davčna moč enaka ničli in bi ga morala država podpirati. To velja zlasti o brezposelnih, ki slučajno kak dan kaj zaslužijo. Isto velja o številnih naših upokojenih in vdovah, ki imajo po 50, 100 ali 200 D mesečne pokojnine, od katere bi pravno morali od glada umreti, ako ne bi nič drugače zaslužili.

Poleg tega, da pri tem davku ni nobenega davka prostega minimuma, je tudi davčni odstotek povsod enak, namesto da bi, kakor to tudi ustava zahteva, bil davek progresiven.

Davek ne znaša samo 2% zaslužka, marveč znaša z izrednimi dokladi, invalidskim davkom in komoro okrog 3.4 do 3.5 odstotkov vsega zaslužka. Če pa priračunamo k temu davku še samoupravne doklade, ki se od osebne dohodnine ne pobirajo, tedaj znaša ta davek v krajih, ki imajo 3-, 4- ali 500 odstotne doklade, 6, 7 ali še več odstotkov celokupnega zaslužka. Pri delavcu, ki zasluži 1000 D na mesec, bi ta davek, n. pr. v Ptujju znašal malo manj kot 1000 D letno. Če priračunamo trošarino in carino na najnujnejše potrebščine, kar znaša pri petčlanski rodbini najmanj 1500—2000 D, tedaj vidimo, da mora tak siromak, ki ne zasluži toliko, da bi mogel živeti, plačati državi četrtino vseh svojih dohodkov.

Ta davek se po navodilih fin. ministra računa od vsega, kar dobi delavec, ne le v denarju, ampak tudi v naturi, torej od stanovanja, hrane, obleke itd. Ker se vse potrebščine jemljejo v račun po njihovi krajevni tržni ceni, bodo naši davčni organi, ki so v veliki meri sami krivi neznosnega davčnega izmозgavanja v naših krajih, naračunali po tem davku ogromne svote.

Ta davek pa pomeni istočasno tudi za delodajalca, zlasti za kmetkega gospodarja, ki ima po enega ali dva posla, in za obrtnika, težko breme,

ki je obenem združeno s šikanami, ker je po navodilih fin. ministra vsak delodajalec, ki sprejema delavce ali posle, dolžen prepričati se, ali je dotičnik že plačal ves dolžni davek, drugače ga mora plačati sam. Iz tega bodo nastali silno mučni slučajji. Kam naj se gre prepričati kmet, ki najame posla, morda celo iz tujih občin, ali so plačali dolžni davek in kateri kmet bo odtegnjeni davek delavcu potrdil v posebni knjižici, kakor zahteva fin. minister? In če se bo pri nas to izvajalo, je gotovo, da se v južnih krajih, kjer večina ljudi ne zna niti pisati ne čitati, to ne bo izvajalo, tako, da bo tudi ta davek ostal samo prečanom.

Škodljivost davka iz splošno narodno-gospodarskega stališča.

Končno je dr. Gosar naglasil, da je ta davek iz splošno narodno-gospodarskega stališča silno škodljiv, ker je preveč pavšaliran in pretirano obremeni ravnajbolj siromašne sloje, ki so danes že itak čisto apatični. Povsod po svetu, v Nemčiji, Angliji, Ameriki vedo, da je vsaj skromno blagostanje delavstva pogoj za to, da produkcija raste in da se narodno gospodarstvo veča.

Samo pri nas se temu stanu ne posveča nobena pažnja ter se naravnost sistematično uničuje.

Zato poziva narodno skupščino, da tako v interesu delavcev ter zlasti kmetov in malih delodajalcev vohče, kakor v interesu splošnega blagostanja, glasuje za nujnost njegovega predloga, ker se stvar sedaj še da brez izdatne škode popraviti, kar pozneje ne bo več mogoče.

Iz krogov županov. Javna prošnja g. srezkemu poglavarju levi breg! Pod številko 29 mob. z dne 9. jun. 1925 ste naročili občinskemu predstojnikom izvršiti popis živine in vozov z opremo itd. Ali ne veste, g. poglavar, da je vsa živina in vsi vozovi z vso opremo natančno popisana v spisku A, ki smo Vam ga morali izročiti. Zakaj nas sedaj mučite s tem, da bi to zopet stori v času, ko je ogromno dela na polju, da ga ne moremo zmagovati. Če bo v resnici letos popis živine in vozov, saj se bode tedaj vse popisalo in popravilo. Čemu nam nalagate to delo, za katero še niti tiskovin nimamo. Imejte usmiljenje z nami vsaj Vi, ki vendar morate poznati naše razmere; ne silite nas župane naravnost v obup!

Smrt vzornega rodoljuba pri Sv. Bolfenku v Slov. goricah. V Bišu je umrl 18. t. m. Matija Gomilšak, vzoren mož in vrl narodnjak, brat odličnega pesnika in profesorja v Trstu Jakoba Gomilšak. V njegovi hiši je imel Slovenski Gospodar stalen dom; bil je tudi redni član Družbe sv. Mohorja. V njegov spomin so gostje na sedmini darovali za Dijaško večerjo v Mariboru 100 D. Bog plati!

Župnik Viktor Preglej umrl. Od Sv. Lovrenca na Pohorju smo prejeli brzojavno vest, da je tamkaj preminul v sredo popoldne tamkajšnji g. župnik Viktor Preglej. Rajni je bil rojen v Trebnjem na Kranjskem 13. septembra 1879. Gimnazijske študije je dovršil v Novem mestu, bogoslovje v Mariboru. Kaplanoval je na raznih kaplanijah in postal župnik najprej pri Sv. Lovrencu v Strančah. Iz Stranč je prišel za župnika k Sv. Lovrencu na Pohorje. Pri Sv. Lovrencu se je veliko trudil za popravo župne ter podružnih cerkev, župnišča ter gospodarskega poslopja. Sedaj, ko si je nekoliko uredil gospodarske razmere, je nenadoma in v najboljši moški dobi umrl. Zadnjo nedeljo je še imel birmo in se je škof dr. Karlin mudil pri njem dva dni. Bolehal je že dolgo časa na želodec in ta bolezen je gotovo tudi glavni vzrok njegove prerane smrti. Pogreb blagopokojnega se bo vršil danes, v petek predpoldne. Bodi mu ohranjen trajno blag ter hvaležen spomin od strani lovrenških in straniških faranov ter stanovskih tovarišev!

Zlet slovenjgraške gasilne župe v Marenberg. Dne 28. t. m., to je na Vidov dan, vršil se bo v Marenbergu zlet slovenjgraške gasilne župe. Ob tej priliki bode praznovalo marenberško gasilno društvo 50 letnico svo-

Zdravnik

DR. VILKO MARIN

se je vrnil in od 1. julija t. l. zopet redno ordinira vsak dan od 10.—12. ure popoldne in od 2.—4. ure popoldne

v Mariboru, Razlagova ulica št. 15.

Telefon 205.

jega obstoja, ter priredi popoldne na občinskem vrtu veliko vrtno veselico. Sodeloval bo tudi pevski zbor glasbenega društva »Drava« iz Maribora, kakor tudi domači pevci, ter obeta biti prireditel posebnosti zanimiva. Marenberški narodni krogi so veselični prostor lepo uredili in bodo vse priskrbeli tako, da bodo gosti imeli res prijetno. Iz Maribora je priglašeno obilo gostov. — Vlak odpelje iz glavnega kolodvora ob 13. uri 42 minut. Prevoz oseb iz železniške postaje v trg in nazaj je ta dan brezplačen. Prireditel se vrši ob vsakem vremenu, ter je za slučaj slabega vremena vse preskrbljeno. Gostom, ki hočejo prenočiti v Marenbregu in si še drugi dan ogledati lepi obmejni kraj, se nudijo udobna prenočišča.

Velik požar v Pesnici. Dne 23. t. m. je zadel posestnika Kodriča iz Dobrenja pri Pesnici velika nesreča. Ko je hotel prinesiti mošta, mu je padla petrolejka na tla ter se razbila. Ker se je goreči petrolej razlil po hitro gorečih snoveh, se je kmalu nahajala cela hiša in poleg stoječi hlev v plamenih. Požar je bil javljen mariborski požarni brambi, ki je takoj odhitela na kraj nesreče, vendar je že prepozno prišla, ker se je streha na gorečih poslopjih že vdrla. Omejila se je na to samo na varovanje ostalih poslopij, katerih se požar še ni oprijel.

Tretji redni občni zbor Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani se vrši v soboto, dne 25. julija 1925, ob 9. uri popoldne, v Ljubljani, v sejni dvorani mestnega magistrata. Dnevni red: 1. Poročilo predsedništva. 2. Poročilo revizorjev za preizkušnjo računskega zaključka za leto 1924. 3. Letno poročilo o poslovanju Pokojninskega zavoda za leto 1924, sklepanje o računskem zaključku za leto 1924, o odvezi načelstva in o razdelitvi prebitka. 4. Slučajnosti. Opomba. Občni zbor je sklepčen, ako je od vsake skupine (službodajalcev in nameščencev) navzoča vsaj tretjina izvoljenih delegatov. Če bi bil občni zbor nesklepčen, se vrši v šestih tednih drug občni zbor z istim dnevnim redom, ki sklepa potem o predmetih dnevnega reda veljavno brez ozira na število navzočih članov. Sklepa se z absolutno večino oddanih veljavnih glasov; za sklepanje o izpremembah statuta pa je potrebna dvotretjinska večina. Predlogi delegatov se sprejemajo na dnevi rednega občnega zbora samo, ako jih vročijo pred sedmimi najmanj osem dni prej, nego naj se vrši občni zbor. O predlogih, ki niso na dnevnem redu, se posvetuje občni zbor samo, če so nujni, o čemur odloča občni zbor z dvotretjinsko večino in nato se sklepa z absolutno večino.

Cerkveni rop na Dolenjskem. V noči od 23. na 24. t. m. so obiskali neznani roparji farno cerkev v Šmihelu pri Novem mestu na Dolenjskem. Vlomili so skozi glavna vrata, odprli tabernakelj ter odnesli dragoceno, krasno izdelano baročno monstranco in ciborij, iz katerega so iztresli posvečene hostije po oltarju in po tleh. Rop je opazil zjutraj cerkovnik, ko je prišel pripravljat oltar za sv. mašo.

Pozor pred inozemskimi lesnimi trgovci! V Sloveniji so se zopet pojavili inozemski lesni trgovci posebno iz Italije in tudi iz Nemčije in iz Švice, kateri se navadno izdajajo za lesne industrije in lesne veletrgovce in navedejo za informacije celo večje inozemske bančne zavode. Nekateri kupujejo manjše količine, večinoma pa sklepajo pogodbe za stotine vagonov in zahtevajo takojšnjo dobavo. V nekaterih slučajih plačajo preje dobavljene vagonne, navadno pa zahtevajo že prvo dobavo na kredit in se sklicujejo na dobre reference in na veliko trgovino. Večkrat plačajo 20, 30 in tudi še več vagonov, da dobijo zaupanje, zadnjo dobavo pa ostanejo v večjih zneskih dolžni in tako oškodujejo naše lesne trgovce in producente. Svarimo radi tega vsakogar, naj bodo manjši ali večji lesni trgovci, posestniki žag ali drugi producenti, da nobenemu inozemskemu trgovcu, pa če ima še take reference brez denarja, akreditiva ali popoldnega zasiguranja denarja, ne odpošljejo lesa, ker s take dobave sploh ne plačajo in take tirjatve se največkrat tudi sodnijsko ne morejo iztirjati.

Internirani hrvatski politik dr. Maček je resno obolel. Po dolgem obotavljanju ga je policija pustila odpeljati na dom, postavila je pa bolniku pred vrata stražo, ki hodi često gledat v bolniško sobo, če bolnik še ni utekel iz postelje. Policijski šef, sloviti dr. Bedeković je bil še sam posebno brezobziren napram bolniku, najprej ni hotel verjeti, da je bolan, končno mu je pa poslal kot zdravnika — specialista za spolne bolezni, četudi dr. Maček tega zdravnika absolutno ne potrebuje in je sam povedal, da je želodčno bolan.

Zločin v župniji Sv. Andraža v Haložah. Zadnji teden v petek zvečer se je zgodila v Velikem Okiču, župnija Sv. Andraž v Haložah zločin. Mihael Emeršič je zvečer skozi okno ustrelil soseda Janeza Cafuto, ki je sedel ravno pri večerji. Povod je bil razno pravdanje, ki ga je povzročil ustreljeni Cafuta. V naši župniji se je zadnje leto zgodilo več pobojev, ki izvirajo iz slabih verskih odnošajev.

Značilno za zadnje skupščinske volitve. Kakor znano, se je pri zadnjih skupščinskih volitvah izvajal največji teror od strani vseh vladnih strank po Bosni ter južni Srbiji in to med muslimanskim prebivalstvom. Najgršo ulogo je pri zadnjih volitvah igrala kradnja volilnih kroglic in škatel. Radikali in samostojni demokrati so pritiščali do pičle parlamentarne večine le na ta način, ker so predsedniki volilnih komisij enostavno presipavali kroglice iz opozicijskih skrinjic v one, režimskih strank. Ravno kar omenjenega početja vladinovi niti pred narodno skupščino niso tajili. En značilen dokaz, kako se je postopalo v Bosni pri zadnjih volitvah, je tale: Oblast je te dni vtaknila pod ključ v Sarajevu znanega razbojnika in bandita Kosto Vukadina. Ko so napravili pri njem hišno preiskavo, so našli: 127 volilnih kroglic, 20 ključavnic od volilnih skrinjic in 20 ključev. Ravno kar označene najdbe si ta bandit gotovo ni prilastil v prilog muslimanske organizacije, ampak — radikalije. So najbrž na višem mestu pozabili, koliko glasov je priboril Vukadin radikalom, a se bodo že spomnili na njegove zasluge in Vukadin bo prejel za državotvorno delo na volilnem polju primerne nagrade. Slučajev Kosta Vukadin je po Bosni in južni Srbiji bogzna koliko in ravno ti so pripomogli radikalom in samostojnim demokratom do pičle večine.

Zopet eksplozija ročnih granat. Pred par dnevi je zletel v zrak v Hercegovini en vagon ročnih granat, ki so se same vnele. Te dni je nastala v skladišču orožja v Banjiluki nova eksplozija. Vnele so se ročne granate ter zažgale skladišče. Da ni pogumna požarna bramba požar hitro pogasila, bi se vnela še ostala municija in posledice bi bile nepregledne.

Nesramnosti osjeških bogatinov. V Osjeku je policija odkrila klub, katerega člani so bili nekateri ugledni meščani, ki so uprizarjali v klubskih prostorih orgije z mladoletnimi deklicami. Blago za njihovo pohotnost so jim dobavljale nekatere prostitutke. V klubu so zapeljali večje število mladoletnih deklic od 10—13 let; nekatere od teh je morala policija predati v bolnico, ker so bile okužene. Policija je aretirala nekatere člane kluba, proti drugim, med katerimi so nekateri 80 letni stari, pa se vrši preiskava.

V smrt radi zločina sina. V Derventi je vzbudil veliko senzacijo ta le slučaj: nad 20 let v Derventi bivajoči, obče spoštovani ter delavni obrtnik Lukež Medak si je sam končal življenje. Vzrok samomora tega poštenjaka je sramota, katero mu je napravil njegov sin. Te dni je bil umorjen ter izropan neki Marko Jurič. Roka pravice je izsledila morilce in med temi je tudi 20 letni sin zgoraj omenjenega Medaka.

Po 5 mesecih odkrito truplo. Pred petimi meseci je v Mostaru skočil v Neretvo ravnatelj tamošnje tvornice tobaka Mičo Govedarič. Govedarič je izvršil samomor radi raznih nerednosti, ki so bile v tvornici izvršene. Truplo samomorilca so šele sedaj slučajno našli v Neretvi. Zanimivo je, da je bilo truplo še popolnoma ohranjeno.

Borza. Švica 1123—1133, London 281.25—284.25, Berlin 13.7950—13.9450, Dunaj 811.5—823.5, Praga 171.05—173.75, Italija 214.15—217.15, Newyork 57.60. Dinar notira v Zürichu 8.90.

Iz Maribora.

Protisrbski mariborski »nacionalni blokaši«. Nedavno sta posečila Maribor dva Srba, člana srbskega četniškega udruženja in »Tabor« se je ob tej priliki razpisal, ko da sta prišla dva divjaka med civilizirance, ki imajo sveto pravico in dolžnost, da divjaške obiske in vabila najodločnejše odklonijo. O četniškem obisku smo se informirali ter doznali, da je bilo divjaštvo v največji meri na strani — mariborskih »nacionalnih blokašev.« — Srbski četniki obiskujejo po možnosti razne kraje države ter je čisto naravno, da se ogledujejo, kje bi koga lahko sprejeli v svoje udruženje, saj je med Slovenci in Hrvati precej nekdanjih avstrijskih beguncev, ki so med vojno prišli skupaj s srbskimi četniki in ustaši. Da srbski četniki danes tako iščejo, je čisto naravna stvar in naj bi se v miru pustilo, da eni vabijo, drugi se pa po svojem mnenju odločijo za pristop v četniško organizacijo, kakoršna je danes. Če bi prišli srbski četniki v katerokoli družbo razven samostojnih demokratov in njihove orjune, je gotovo, da bi jih vse lepo mirno poslušalo ter dalo prav tako mirno in dostojno še informacije, kako in kaj je z nabiranjem četniškega članstva. Mariborski »nacionalni blokaši« sploh in orjunaši še posebej so se pa napram srbskim četnikom, posestnikom in gostom izkazali kot pravi divjaki. V Beogradu ne vedo, kako bi se bolj udinjali najhujšim velesrbskim šovinistom, doma pa gosta zmerjajo za velesrba ter ga zasmehujejo radi tradicionalne noše, orožja in običaja. To je silno sramotno, nizkotno in tudi nepošteno še ob naslednjem dejstvu: V četniški organizaciji je gotovo precej novih, povojnih »četnikov«, večina je pa le v krvavih bojih tvegala glavo ter častno nosila svoje orožje, dočim ima orjuna večino »nacionalistov« od leta 1919 naprej, v Mariboru pa menda vse, gotovo pa nobenega, ki bi se mogel vzporediti s kakim pravi četnikom. Načelni nasprotniki oboroževanja v miru pa morajo še posebno obsojati orjunaše, ki orožje drugim očitajo, kó ga sami — ki ga v nevarnosti niso imeli — nosijo sedaj v miru ter tudi zločinsko uporabljajo proti nasprotnikom Pribičević-Zerjavove partije, kateri so zapisani do redkih izjem vsi orjunaši v Sloveniji. Končno lahko še vsi, ki vsaj približno poznajo razmere v Srbiji, posvedočijo, da četniško udruženje v Srbiji ni niti približno tako angažirano pri radikalih, kot so pa angažirani orjunaši pri Pribičević-Zerjavovi »samostojni« kliki.

Morilca Miklove družine pred poroto. Včeraj, dne 25. t. m. so pričakovali radovedni Mariborčani dan, ko sta stopila pred poroto morilca Miklove družine, mizar-ski mojster Zlahtič in njegov pomočnik Čič. Kako se je izvršil trojni umor, je javnosti znano. Pri preiskavi je Čič priznal svoje dejanje in skušal s svojo izpovedjo Zlahtiča razbremeniti. Včerajšnji porotni obravnavi je predsedoval svetnik Stergar, volanta sta bila svetnik Lenard in okrajni sodnik Kramer. Zagovorniki so bili: dr. Lipold, dr. Šnuderl in kot zasebni udeleženec je zastopal še eno, pri življenju ostalo Miklovo hčerko dr. Komavli. — Prvi je bil zaslišan Čič. Dajal je na stavljenja vprašanja točne in kolikor toliko tudi odkritosrčne odgovore. Priznal je, da je on smrtno udaril Mikla pri baraki. Pri preiskavi je izpovedal, da je on ubil tudi Miklovo ženo in otroka, a sedaj pred poroto je krivdo umora zadnjih dveh zvalil na Zlahtiča. Razliko med izpovedjo pri preiskavi in pred poroto je Čič opravičil s tem, da je prvotno hotel razbremeniti Zlahtiča in to radi tega, ker ima ta družino. Pozneje pa, ko je zvedel, da je Zlahtič že pri preiskavi zvalil celo krivdo nanj, je sklenil, da bo pred poroto razkril resnico. Za Čičem je bil zaslišan Zlahtič, ki je na smešen način tajil krivdo direktne krivde pri umoru vseh treh članov. Zaslišanje glavnih krivcev je trajalo od 8. do 12. ure, nakar je bila obravnava do 4. ure prekinjena in se je na to nadaljevala. Zagovornika sta predlagala, naj se razprava preloži ker oba zločinca pred obravnavo nista bila preiskana glede duševnega stanja. Sodni dvor je ta predlog zavrnil. Zlahtič trdi, da je v njegovi družini duševna abnormalnost. Ugledni mariborski juristi so resnega mnjenja, da bo druga instance gotovo radi zavrnitve zgorajšnjega, predloga razsodbo razveljavila, da bosta zločinca preiskana in na to bo sledila nova obravnava. Popoldne, 25. t. m. so bile zaslišane priče, ter je govoril državni pravdnik in zagovorniki, danes, 26. junija, bo na porotnike stavljeno vprašanje in tem bo sledila obsodba. Kakor je razvidno iz dosedanjega poteka obravnave, je igral pri umoru vodilno vlogo Zlahtič, Čič je bil le nekako slepo orodje v rokah Zlahtiča. O razsodbi bomo poročali prihodnjic. Včeraj in danes oblegajo ljudske množice okrožno sodišče, ker pač ne obsega vseh rado-vednežev sicer prostorna porotna dvorana.

Naval v porotno dvorano tukašnjega okrožnega sodišča je bil včeraj med razpravo proti Zlahtiču in Čiču tako hud, da so stražniki, ki so čuvali vhod, bili brez moči napram množici. Ljudje so pri drenjanju razbili šipe na vratih pri vhodu. Čudno pa je to, da je bilo dovoljeno, jemati tudi otroke k razpravi. Policija bi morala vsakogar, ki je skušal z otrokom priti v dvorano, zavrniti. Ljudje so rapravo poslušali z velikim zanimanjem, kar je dobro služilo nekaterim uzmovičem. Med razpravo je bilo izvršenih več tatvin, neki dami so ukradli celo klobuk.

Omladinski teden. Vsled nagle smrti zgledega društvenika Pekar Alojzija se je prodajanje znakov preložilo za en teden, to je od 28. junija do 5. julija. — Odbor vljudno prosi slavno občinstvo, da blagovoli pridno kupovati znake po 2 ali 5 D ter tako pomagati društvu do vsestranskega napredka. Ob enem se bodo sprejemali tudi podporni člani, častni in ustanovni člani. O ugodnostih teh članov bode občinstvo zvedelo od pobiralcev, ki bodo imeli od vodstva potrjena po-oblastila. Slavno občinstvo naj skaže svojo naklonjenost

nasproti društvu, da ne bo nobenega, ki ne bi postal podporni član društva.

Meljsko prosvetno društvo! V nedeljo, 28. junija ima društvo v Melju ob 8. uri zjutraj sejo v navadnih prostorih, sestanek pa ob pol 6. uri zvečer v otroškem vrtcu. Torej vsi na svidenje!

Mesečni sestanek. Poselska zveza ima v nedeljo ob 4. uri popoldne sedmi mesečni sestanek. Vse članice se vljudno vabijo.

Proslava Vidovega dne. Ker pade v tekočem letu Vidov dan, 28. junij, na nedeljo, se bo glasom obvestila lavantinskega škofijskega konzistorija vršilo cerkveno opravilo proslave Vidovega dne v tem letu izjemoma že v soboto, dne 27. t. m. V zvezi s tem je g. veliki župan mariborske oblasti odredil, da ostanejo tega dne trgovine in obrtne delavnice, dokler traja cerkvena svečanost, zaprte. Ustavitev dela v tovarnah, industrijskih in drugih podjetjih v smislu čl. 12 zakona o zaščiti delavcev pa se prepušča sporazumu med delodajalci in delojemalci.

Dvajsetletnica mature. Maturanti mariborske gimnazije, letnik 1904—5, proslavijo v dneh 5. in 6. julija dvajsetletnico mature po določenem sporedu. Pripravljalni odbor poziva vse tovariše, da se svečanosti, na kateri hočemo v družnem krogu obnoviti nekdanje prijateljske stike, zanesljivo udeležijo.

Rezervni oficirji, ki so člani Kluba jugoslovanskih rezervnih častnikov v Mariboru in reflektirajo na uniforme, naj pošljejo na spodnji naslov sledeče podatke: Ime, voj. čin in vrsta orožja, civilni poklic, kedar sprejeti v skupno vojsko (navesti vojni list) in pa sedanje stanovanje. — Klub jugoslovanskih rezervnih častnikov v Mariboru, Mesna hranilnica.

»Beneška noč« pri Treh ribnikih. Olepševalno in tujsko prometno društvo za mesto Maribor priredi v nedeljo, dne 28. t. m. v proslavo Vidovega dne pri Treh ribnikih v Krčevini veliko veselico, pod imenom »Beneška noč«. Ribnik bo krasno razsvetljen, žgali se bodo kresovi, umetni ognji, po ribniku bodo vozili razsvetljeni čolni, obiskovalcem bo na razpolago plesišče, strelišče, bogati srečolov itd. Pričetek ob 3. uri popoldne. Vstopnina znaša 5 D. V slučaju slabega vremena se vrši veselica na praznik, dne 29. junija 1925. Igra godba »Drava«.

Opozorjamo še enkrat na veliki župni sestanek, katerega priredi v nedeljo, dne 5. julija prostovoljno gasilno društvo v Zerkovih pri Mariboru v krčmi gosp. Alojzija Sela. Pri jutranjem vlaku v nedeljo bodo za

Kurje oči.
Clavén je mast.
Zaščitni snak.
Dobl se v lekarnah in drogerijah ali naravnost v tovarni in glavnem skladišču
M. Hrnjak, lekarnar
Sisak.

POPRAVILA

MEHNIK IVAN LEGAT

špecialist za pisarniške stroje

MARIBOR

samo Vetrinjska ulica 30.

Telefon št. 434.

All sem že ob-
novil naročnino!

goste pripravljeni vozovi. Morebitni čisti dobiček te prireditve je namenjen nabavi novih cevi.

Prevzem pekarije. Pekarijo na Aleksandrovi cesti 53 je prevzel od g. Vaupotiča g. Ivan Horvat ter se priporoča cenjenim odjemalcem!

Širite „Našo Stražo“!

Suha bukovina, rezana, drugovrstne kvalitete, v poljubnih močnostih, se kupi: Mariborska lesna industrija Koroška cesta 46. 292 6—1

Stara zavarovalna družba išče posebno za požarni odelek krajevne zastopnike v vseh krajih prevajlskega, marenberskega in slovenjgraškega okraja. Nudi se jako dober in trajen zaslužek. Pojasnila daje: g. Oswald, Prevalje. 261 3—1

Prima Dürkopp šivalni stroji in kolesa po najnižjih cenah pri Alojzu Ussar, Maribor, Krekova ulica 14. 103

Ia modra galica garant. 99.4%

Ia žveplo dvakrat rafinirano znamka »Ventilator«

Ia kolomaz

Ia amerik. prašno olje

Ia američanski bencin

Ia američanski petrolej

in vsake vrste Ia američanskih mineralnih olj znamka »Standard« se dobi po najnižji ceni pri tvrdki

Avgust Žlahtič,

razpečevanje mineralnih in kemikalnih izdelkov

Slovenska ulica 2, MARIBOR Slovenska ulica 2,
Telefon št. 66.

Opr. št. 3974/24

Dražbeni oklic.

V četrtek, dne 9. julija 1925 ob 9. uri dopoldne prodajo se v Mariboru, Tržaška cesta 5 po javni dražbi sledeči predmeti:

Različna železnina in drugo trgovsko blago, ki spada v konkurzno maso umrlega Henrika Primus, bivšega trgovca v Mariboru.

K dražbanju se bo začelo pozivati še le pol ure po zgoraj navedeni uri, med tem se lahko te predmete ogleda.

Okrajno sodišče Maribor,
odd. XI., dne 18. junija 1925.

Naznanilo.

Prevzel sem z dne 20. junijem 1925 pekarno od g. Vaupotiča ter zagotavljam cenjenim odjemalcem, da bom imel vedno najboljše pecivo. 294

IVAN HORVAT, PEKOVSKI MOJSTER, MARIBOR,
Aleksandrova cesta 53.

VOLTA

DOMAČA
ŽARNICA

TOVARNA
VOLTA D.D.
MARIBOR

„KRISTAL“ D.D.

najstarejša in največja jugoslov. tovarna
ogledal in brušenega stekla

izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela, posebno tudi šipe za avtomobilске vetrobrane po zmernih cenah solidno in točno, prevzame stara, oslepela in pokvarjena ogledala sploh po jako nizki ceni v popravilo.

MARIBOR

samo Koroška cesta 32 samo

Telefon interurban 132.

Zadružna gospodarska banka d. d.,

Podružnica v Mariboru.

V lastni, novozgrajeni palači, Aleksandrova cesta 6, pred frančiškansko cerkvijo.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje! — Najvišje obrestovanje vlog na knjižice in v tek. računu.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razr. loterije.